

ДОШКІЛЬНА ПЕДАГОГІКА

Гурієнко В.Г.

вихователь вищої категорії,

Дошкільний навчальний заклад

ясла-садок комбінованого типу № 25 (м. Умань)

РОЗВИТОК ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ МЕТОДОМ ЕВРИСТИЧНОЇ БЕСІДИ

Особливість пізнавати навколишній світ і будувати в уяві картину його зображення закладена у кожної дитини від народження. З оволодінням мовленням пізнавальна діяльність дошкільника піднімається на новий, вищий щабель. Мовленнєва діяльність узагальнює знання дітей, формує здатність аналізувати предметні ситуації не лише за допомогою сприйняття, але і на основі уявлень.

Ігрова діяльність спонукає до експериментування та бажання встановлювати причинно-наслідкові зв'язки. У дитини виникає безліч запитань з приводу навколишнього життя. Чим активніше в розумовому відношенні дошкільник, тим більше він задає питань і тим ці питання різноманітніші.

Пізнавальна активність дитини дошкільного віку, спрямована на дослідження навколишнього світу та концентрує її увагу до об'єктів досліду на досить тривалий строк – до втрати цікавості. Роль дорослого полягає в умінні якнайдовше підтримувати інтерес за допомогою різноманітних методів пізнавальної активності [1, с. 27]. Одним з них є евристична бесіда.

В освітньому процесі евристична бесіда передбачає відмову від готових знань, від їх репродукції, ґрунтуючись на пошуку інформації. В умовах науково-технічного прогресу, коли обсяг інформації збільшується дуже швидкими темпами, до процесу розвитку особистості дитини висуваються нові вимоги. Небувале зростання обсягу інформації вимагає від сучасної дитини таких якостей, як ініціативність, винахідливість, здатність швидко і безпомилково приймати рішення, а все це не є можливим без уміння працювати творчо та самостійно.

Бесіда є діалогічним методом навчання, який передбачає уміння всіх її учасників давати відповіді на поставлені запитання, висловлюючи власну точку зору. Педагог повинен побудувати бесіду так, щоб досвід діяльності кожної дитини став надбанням всього колективу. В дошкільній педагогіці за змістом розрізняють два види бесід: етичні та пізнавальні; за дидактичною метою – ознайомлюючі та узагальнюючі або підсумкові, які через складність більш зрозумілі дітям старшого дошкільного віку [6, с. 18].

Є різні визначення евристичної бесіди: бесіда-повідомлення, розвиваюча бесіда, евристичний метод, аналітичний спосіб, сократична бесіда (за ім'ям давньогрецького філософа Сократа) [2, с. 12].

За визначенням М.М. Скаткіна евристична бесіда одночасно є формою запитань та відповідей методу розвитку пізнавальної активності дітей дошкільного віку та одним із словесних методів. Сутність евристичної бесіди полягає в тому, що педагог за допомогою вміло поставлених запитань змушує дітей самостійно, керуючись наявними знаннями, спостереженнями, особистим життєвим досвідом підходити до нових понять, правил і висновків [5, с. 24].

На думку А.В. Хуторського, евристична бесіда складається з певних питань і спільних логічних міркувань, які спонукають дітей робити висновки щодо сутності певних явищ, процесів, правил тощо. При цьому педагог мотивує дошкільників відтворювати та використовувати наявні у них знання, порівнювати та зіставляти. Ця бесіда колективна і тому створює атмосферу загальної зацікавленості, що значною мірою сприяє осмисленню, систематизації знань і досвіду дітей, а також позитивно впливає на розвиток творчого мислення [7, с. 19].

Однак, використання методу евристичної бесіди має певні обмеження.

По-перше, евристична бесіда, як метод розвитку пізнавальної активності потребує наявності у дошкільників певного запасу знань та досвіду.

По-друге, евристична бесіда є колективною формою спілкування, тому даний метод розвитку пізнавальної активності застосовують переважно при проведенні фронтальних і підгрупових форм організації педагогічного процесу.

По-третє, керівництво та проведення евристичної бесіди вимагає від педагога особливої підготовки. А саме: поділ змісту майбутньої бесіди на логічно пов'язані між собою частини, чітке формулювання запитань,

постановку їх у відповідності з логікою міркувань, продумування можливих відповідей і власної реакції на них, формулювання основних висновків.

Підставою для використання методу евристичної бесіди є вже отримані раніше знання та набутий досвід, щоб шляхом вміло поставлених питань пробудити творчу думку дітей. Отже, для успішного використання даного методу необхідні активна спільна робота під керівництвом педагога та ретельна підготовка самого педагога [4, с. 253–264].

Задля ефективності проведення евристичної бесіди вирішальне значення має підбір, формулювання та постановка запитань, які є головним «інструментом» даного методу. Кожне запитання, поставлене педагогом, повинне викликати відповідне запитання в свідомості дітей, спонукати їх до активної продуктивної розумової діяльності, кмітливості. Саме тому подібні запитання називають «продуктивними». Крім того, слід зазначити і такі вимоги до запитань, як: стислість, точність, цілеспрямованість, чіткість, простота формулювання, практична спрямованість.

Для евристичної бесіди характерні такі запитання як: основні, додаткові, допоміжні. За змістом дані групи запитань можна поділити на:

- порівняння і зіставлення предметів, зображень, фактів, явищ, процесів;
- уточнення сутності обговорюваних понять;
- виявлення уміння використовувати набуті знання в різних навчальних і навчально-виробничих ситуаціях;
- пояснення причин;
- виявлення наслідків дій, застосування різних способів;
- доведення, наведення прикладів;
- виявлення міжпредметних зв'язків [3, с. 72].

Таким чином, розглянувши теоретичні аспекти використання евристичної бесіди, ми з'ясували, що евристична бесіда є ефективною формою взаємодії між педагогом та дошкільниками, яка передбачає не викладення готових знань, а постановку основних, додаткових і допоміжних запитань та змушує прийти до нових понять і висновків.

В процесі евристичної бесіди у дошкільників розширюється кругозір, розвивається допитливість, зорова, слухова і вербальна пам'ять, удосконалюються розумові процеси. Діти вчать думати та відповідати на запитання, аргументуючи відповіді, що позитивно впливає на розвиток пізнавальної активності. Ось чому, на нашу думку, дуже важливо використовувати такий метод активного навчання, як евристична бесіда. Засвоївши основні типи евристичних запитань,

педагогу слід методично та правильно вести бесіду, адже все це задія сприяння розвитку дитячого мислення, активізації їх діяльності та, як наслідок, підвищення якості розвитку пізнавальної активності.

Список використаних джерел:

1. Баранова Э.А. Диагностика познавательного интереса у младших школьников и дошкольников. – СПб.: Речь, 2005. – 121 с.
2. Дошкільна освіта: словник-довідник: понад 1000 термінів, понять та назв / упор. К. Л. Крутій, О. О. Фунтікова. – Запоріжжя: ТОВ «ЛППС» ЛТД, 2010. – 324 с.
3. Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій / Автор-укладач Н. П. Наволокова. – Х.: Вид. група «Основа», 2009. – 176 с.
4. Педагогіка: хрестоматія / Уклад. А.І. Кузьмінський, В.Л. Омеляненко. – К.: «Знання-Прес», 2003. – 700 с.
5. Скаткин М.Н. Эвристическая беседа, т. 4. – М.: Педагогическая энциклопедия, 2008. – 740 с.
6. Смолер Е.И. Развитие познавательной активности детей дошкольного возраста: пособие для педагогов учреждений дошкольного образования / Е.И. Смолер. – Мн.: Национальный институт образования, 2012. – 98 с.
7. Хуторской А.В. Эвристическое обучение / А.В. Хуторской. – 2-е изд. – М.: Просвещение, 2008. – 345 с.

Демкова В.Ю.

студент,

Науковий керівник: Леонтєва І.В.

доцент,

Київський університет імені Бориса Грінченка

ПОНЯТТЯ ПРЕДМЕТНО-РОЗВИВАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА, ЙОГО ОСОБЛИВОСТІ ТА ВИМОГИ СТВОРЕННЯ У ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Впровадження у практику роботи дошкільних навчальних закладів особистісно орієнтованої моделі дошкільної освіти є одним з основних завдань педагогічних працівників. Головним учасником освітнього процесу, відповідно до чинного законодавства дошкільної освіти, визнається дитина зі своїми уподобаннями, інтересами, здібностями,